

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Ірина МАРКІНА
21 серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика викладання менеджменту у вищій школі (вибіркова фахова навчальна дисципліна)

освітня (освітньо-наукова) програма Менеджмент
спеціальність 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та адміністрування
ступінь вищої освіти Доктор філософії
навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних
технологій

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика викладання менеджменту у вищій школі» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент

Мова викладання державна.

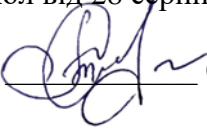
Розробник: Ірина Маркіна, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту

Протокол від 21 серпня 2020 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Менеджмент»

Протокол від 28 серпня 2020 року №1

Голова (Тетяна САЗОНОВА)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	денна форма навчання
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	вибіркова
Рік навчання (курс)	
Семестр	
Лекції (годин)	16
Практичні (годин)	24
Самостійна робота (годин)	80
Вид підсумкового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньої (освітньо-наукової) програми Менеджмент: Англійська мова для науковців, Педагогіка вищої школи, Філософія науки.

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування системи знань та практичних навичок з викладання управлінських дисциплін, створення умов для забезпечення прагнення до знань.

Основні завдання навчальної дисципліни теоретична підготовка здобувачів вищої освіти з питань: аналізу сучасної методики навчання та системи освіти України; виявлення переваг та недоліків сучасної системи вищої освіти України; розкриття сутності та функцій методології навчання; здійснення аналізу інноваційних перетворень, що відбуваються у вищій школі; виявлення перспектив розвитку вищої школи України; ознайомлення з категорійним апаратом у сфері освіти; формування навичок педагогічної майстерності; ознайомлення з технологією навчання; сприяння оволодінню методики проведення лекційних та практичних занять; сприяння засвоєнню сучасних технологій навчання; формування навичок з організації самостійної роботи при вивченні менеджменту; ознайомлення з технологією інформаційного забезпечення викладання менеджменту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії 2020 р. н. за спеціальністю 073 Менеджмент мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

ЗК 1. Оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду;

ЗК 5. Здатність до науково-педагогічної діяльності у галузі управління та адміністрування;

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності.

фахові:

ФК 1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень у сфері менеджменту;

ФК 3. Здобуття глибинних знань з менеджменту, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;

ФК 8. Уміння планувати, організовувати та здійснювати оригінальні наукові дослідження актуальних проблем сфери управління, готувати аналітичні матеріали, наукові доповіді та презентації для їхнього оприлюднення;

ФК 9. Уміння застосовувати різні методики, стратегії та моделі викладання навчальних дисциплін з менеджменту.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи методики викладання

Методологія як наука про головні підходи, принципи побудови, форми і способи пізнання та зміни навколишнього світу. Предмет, об'єкт, функції методології. Рівні методології. Компоненти методологічних рівнів. Зміст поняття «наукове дослідження». Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Головні критерії ефективності науково-педагогічного дослідження, вимоги до його результатів. Методи педагогічного дослідження як способи вивчення педагогічних явищ, одержання наукової інформації про них з метою встановлення закономірних зв'язків, відносин і побудови наукових теорій.

Характеристика педагогічного процесу. Структура (компоненти) педагогічного процесу. Критерії аналізу. Зв'язки між компонентами педагогічного процесу. Цілісність педагогічного процесу. Найважливіші функції педагогічного процесу. Основні закономірності педагогічного процесу у вищій школі. Принципи педагогічного процесу. Етапи педагогічного процесу. Особистість як предмет дослідження психологічної і педагогічної наук. Проблема особистості. Основні напрями розвитку людини. Зміст понять «формування» та «розвиток особистості». Види розвитку та формування особистості.

Тема 2. Система сучасної освіти, перспективи її реформування

Співвідношення між культурою та освітою. Теорія і практика освіти. Основні історичні етапи розвитку системи освіти. Характеристика моделей освіти. Структура і заклади освіти. Ознаки сучасної освіти. Мета і основні принципи освіти. Вища освіта в Україні на сучасному етапі, її завдання. Управління освітою. Акредитація вищих навчальних закладів. Нововведення в освіті, їх класифікація. Загальні педагогічні інновації. Інноваційна педагогіка. Гуманістична педагогіка, її ознаки.

Тема 3. Сутність процесу навчання у вищій школі

Навчання і наукове пізнання як процеси пізнання істини, об'єктивної реальності. Процес навчання як система, його елементи, основні ознаки. Загальні цілі навчання в національній системі освіти. Характеристика функцій та законів навчального процесу. Дидактичні принципи навчання та їх класифікація. Основні характеристики системи принципів навчання. Необхідні чинники успішного засвоєння знань. Структурні компоненти, рівні навчання (когнітивний, інтелектуальний), психологічні вимоги до нього, структурні елементи навчального процесу.

Тема 4. Педагогічна майстерність та особливості педагогічного спілкування

Сутність і складові педагогічної майстерності. Рівні оволодіння педагогічною майстерністю. Структура теоретичних знань. Особисті якості викладача як фактор стимулювання ефективності навчання. Педагогічна техніка: сутність і структура. Мовлення як структурний компонент педагогічної техніки. Педагогічна технологія: сутність, завдання, методи. Технології традиційного навчання. Технологія конструювання навчальних занять. Педагогічне спілкування.

Зміст поняття «спілкування», його види та функції. Спілкування як взаємодія. Спілкування як обмін інформацією. Спілкування як сприймання людьми один одного. Засоби спілкування. Мова як найважливіший засіб людського спілкування. Стили спілкування. Психологія ділового спілкування. Соціально-психологічний статус особи в суспільстві. Педагогічне спілкування.

Тема 5. Сучасні форми організації навчання, методика їх проведення

Сучасні форми організації навчання. Головні особливості сучасних організаційних форм навчання. Класифікація основних організаційних форм навчання (лекція, екскурсія, семінар, практикум, лабораторна робота, факультатив, предметний гурток, консультація, домашня навчальна робота, практикум). Лекція як провідна організаційна форма навчання. Завдання, переваги та недоліки лекційного викладання. Методична концепція лекційного курсу. Методика організації та проведення практичних і семінарських занять. Дискусія як метод навчання у вищій школі. Методика організації та проведення індивідуальних занять, консультацій, колоквиумів. Ділові ігри, їх модифікації.

Форми самостійної роботи студентів, нові підходи до визначення змісту і системи організації навчального процесу ВНЗ. Самостійна робота студента та її методика при вивченні менеджменту. Методика самостійного здобуття знань з навчальної наукової літератури та інтернету.

Тема 6. Інноваційні технології навчання при вивченні менеджменту

Поняття технології навчання. Класифікація активних методів навчання. Навчальні дискусії. Методика стимулювання творчої активності («мозковий штурм»). Структура «мозкового штурму». Кейс-технології. Структура занять з використанням методу конкретних ситуацій. Вимоги до кейсу. Навчальна ділова гра: суть, види, етапи проведення. Структура ділової гри. Роль активних методів навчання в розвитку вмінь і навичок менеджера. Технологія дистанційного навчання. Переваги дистанційної освіти.

Тема 7. Основні види контролю успішності з менеджменту

Контроль навчальної діяльності студентів як важливий складник навчально-виховного процесу. Основні компоненти (перевірка, оцінювання, облік) і функції контролю за рівнем засвоєння змісту освіти (освітня, діагностична, стимулююча, оцінювальна, розвиваюча, управлінська, виховна). Основні принципи контролю й оцінки знань. Види контролю з менеджменту (попередній, поточний, періодичний (тематичний), підсумковий). Методи і форми організації контролю знань з менеджменту, шляхи їх удосконалення. Державна атестація як форма підсумкового контролю у вищих навчальних закладах. Аналіз рівня знань з менеджменту як критерій оцінки (репродуктивний, реконструктивний, творчий); рівні навчальних досягнень з менеджменту (початковий, середній, достатній, високий) студентів; система оцінювання знань, умінь та навичок у вузі.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Основи методики викладання	13	2	2	12
Тема 2. Система сучасної освіти, перспективи її реформування	13	2	2	12
Тема 3. Сутність процесу навчання у вищій школі	13	2	4	12
Тема 4. Педагогічна майстерність та особливості педагогічного спілкування	13	2	4	12
Тема 5. Сучасні форми організації навчання, методика їх проведення	13	2	4	12
Тема 6. Інноваційні технології навчання при вивченні менеджменту	15	4	4	10
Тема 7. Основні види контролю успішності з менеджменту	13	2	4	10
Усього годин	120	16	24	80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основи методики викладання	2
2	Тема 2. Система сучасної освіти, перспективи її реформування	2
3	Тема 3. Сутність процесу навчання у вищій школі	4
4	Тема 4. Педагогічна майстерність та особливості педагогічного спілкування	4
5	Тема 5. Сучасні форми організації навчання, методика їх проведення	4
6	Тема 6. Інноваційні технології навчання при вивченні менеджменту	4
7	Тема 7. Основні види контролю успішності з менеджменту	4
	Разом	24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основи методики викладання	12
2	Тема 2. Система сучасної освіти, перспективи її реформування	12
3	Тема 3. Сутність процесу навчання у вищій школі	12
4	Тема 4. Педагогічна майстерність та особливості педагогічного спілкування	12
5	Тема 5. Сучасні форми організації навчання, методика їх проведення	12
6	Тема 6. Інноваційні технології навчання при вивченні менеджменту	10
7	Тема 7. Основні види контролю успішності з менеджменту	10
	Разом	80

8. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання*	Форми оцінювання
<p>ПР 5. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу</p>	<p>- за джерелом знань: практичні методи практичної роботи, виконання ситуаційних вправ, робота з навчально-методичною літературою;</p> <p>- за логікою: дедуктивний, узагальнення, конкретизація;</p> <p>- за мисленням: евристичний; творчий;</p> <p>- за ступенем керівництва: робота під керівництвом викладача;</p> <p>- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: метод формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; метод стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності: заохочення, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження;</p> <p>- інноваційні: інтерактивний метод: проектування професійних ситуацій, мозковий штурм; комп'ютерні і мультимедійні методи.</p>	<p>письмове та усне виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання презентацій</p>

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 5. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу.	100	100	60
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

9. Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	виконання вправ на практичних заняттях		виконання завдань самостійної роботи		Виконання презентацій		Участь у науково-практичних, науково-методичних конференціях*	
	Мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів	мінімальна кількість балів	максимальна кількість балів
ПРН 5. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу	25	40	20	35	15	25	0	15

* не є обов'язковим, але дає можливість отримати 5 балів додатково за одну участь, публікацію, у разі відповідності тематики участі та самостійної роботи.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання вправ на практичних заняттях (т.1,4-7/2,3):

6/5 балів – ЗВО продемонстрував високий рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм

контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді вірні, супроводжувалися практичними прикладами та власними роздумами з теми заняття. Висока активність на занятті: оволодіння етапами навчальної діяльності та розвитку критичного мислення, здібністю взаємодіяти чи знаходиться у режимі бесіди, діалогу.

5/4 балів – ЗВО продемонстрував доволі високий рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді в основному вірні, частково супроводжувалися практичними прикладами та власними роздумами з теми заняття. Доволі висока активність на занятті: часткове оволодіння етапами навчальної діяльності та розвитку критичного мислення, здібністю взаємодіяти чи знаходиться у режимі бесіди, діалогу.

4/3 бали – ЗВО продемонстрував достатній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді в цілому вірні, але містять деякі помилки. Висока активність на занятті: спроби оволодіння етапами навчальної діяльності та розвитку критичного мислення, здібністю взаємодіяти чи знаходиться у режимі бесіди, діалогу.

3/2 бали – ЗВО продемонстрував недостатній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді частково вірні, але містять деякі помилки. Не висока активність на занятті.

2/1 бали – ЗВО продемонстрував середній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

В цілому відповіді містять ряд помилок, що характеризують знання ЗВО як середні. Не висока активність на занятті.

1/0 бал – ЗВО продемонстрував посередній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді більшою мірою містять помилки, які є суттєвими, що здебільшого викликані недостатнім опануванням ЗВО навчального матеріалу. Незначна активність на занятті.

0 балів – ЗВО продемонстрував низький рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді невірні або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який неможливо оцінити. Пасивна поведінка на занятті.

- виконання завдань самостійної роботи:

5 балів – ЗВО продемонстрував високий рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.

4 бали – ЗВО продемонстрував доволі високий рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Завдання виконані, в основному, вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.

3 бали – ЗВО продемонстрував достатній рівень знання щодо застосування науково-

педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Завдання виконані в цілому вірно, але є незначні помилки та/або помилки в оформленні; присутній креативний підхід у виконанні завдань. Здані завдання вчасно.

2 бали – ЗВО продемонстрував середній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу. Відповіді на завдання самостійної роботи містять ряд помилок, що характеризують знання ЗВО як середні. Присутні помилки в оформленні або невчасна здача завдання.

1 бал – ЗВО продемонстрував задовільний рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

Відповіді на поставлені завдання самостійної роботи містять помилки, які є суттєвими / або завдання виконане неповністю. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання.

0 балів – ЗВО продемонстрував низький рівень (або повну його відсутність) знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу. Відповіді в переважній більшості невірні, або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання. Або завдання не виконане зовсім.

- виконання презентацій (теми 1,3,5-7):

5 балів – ЗВО було продемонстровано досконалі знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу. Презентація насичена практичними прикладами, що ілюструють досліджувану тему .

4 бали – ЗВО було продемонстровано високий рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу. У презентації присутні практичні приклади.

3 бали – ЗВО було продемонстровано досить високий рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

У презентації присутні деякі практичні приклади.

2,0 бал – ЗВО було продемонстровано середній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

У презентації відсутні практичні приклади.

1 бал – ЗВО було продемонстровано посередній рівень знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

У презентації наявний тільки теоретичний матеріал.

0 балів – ЗВО було продемонстровано відсутність знання щодо застосування науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, відповідальність за ефективність навчального процесу.

ЗВО не виконав презентацію.

10. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здоувачів			Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	Виконання презентацій	
Тема 1. Основи методики викладання	6	5	5	16
Тема 2. Система сучасної освіти, перспективи її реформування	5	5	-	10
Тема 3. Сутність процесу навчання у вищій школі	5	5	5	15
Тема 4. Педагогічна майстерність та особливості педагогічного спілкування	6	5	-	11
Тема 5. Сучасні форми організації навчання, методика їх проведення	6	5	5	16
Тема 6. Інноваційні технології навчання при вивченні менеджменту	6	5	5	16
Тема 7. Основні види контролю успішності з менеджменту	6	5	5	16
Разом	40	35	25	100

11. Рекомендовані джерела інформації Основні

1. Вища освіта України в умовах глобалізації суспільства: монограф. / редкол. : Євтух М.Б., Горяня Л.Г., Терентьєва Н.О.; за наук. ред. М.Б.Євтуха. К.: Агроосвіта, 2015. 300 с.

2. Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи: монограф. / редкол.: Євтух М.Б., Горяня Л.Г., Терентьєва Н.О. К.: Інтерсервіс, 2015. 420 с.

3. Гусак П. М. Гусак Л.Є. Компетенції і компетентності у підготовці фахівця. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*: Зб. наук. праць. Випуск 43 / редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. Вінниця: Нілан ЛТД, 2015. 432 с. С. 7-11.

4. Максимова Л. П. Організаційно-педагогічні засади забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційнокомунікаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кременчук, 2015. 296 с.

5. Мельничук С. Ю. Структурно-функціональна модель реалізації педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців міжнародних економічних відносин засобами навчальних тренінгів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2018. Вип. 1 (42). С. 150-154.

6. Нагаєв В. М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Х.: Стильна типографія, 2018. 151 с.

7. Постоюк Н. Рабчун І. Активні методи навчання майбутніх фахівців освітньої сфери у працях українських учених-педагогів. *Педагогіка*, 2018. № 2 (8). С.57-59.

8. Педагогіка вищої та середньої школи зб. наук. пр. Кривий ріг : Айс Принт, 2017. Вип. 1 (50). 332 с.

9. Радкевич, В. О. Наукові засади підвищення престижності вітчизняної професійної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти. Професійна педагогіка*, 2017. 13, с. 5-14.

10. Ткачук, С. І. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку професійної освіти в умовах ринку праці*. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (2 (88)), 2017. pp. 266-270.

11. Chornomydz, A. V. Бар'єри педагогічного спілкування викладача і студента у медичному університеті. *Медична освіта*, (4), 2020, 62–66. URL: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2019.4.10275>

Допоміжні

1. Адамів С. В. Формування професійної компетентності майбутніх маркетологів засобами інтерактивних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2017. 244 с.
2. Markina, I., Chykurkova, A., Dudziak, O., Opaliuk, T. and Dobrenko, I. Globalization-induce changes in higher education management in Ukraine. *International Journal of Educational Management*, Vol. 33 No. 6, pp. 1291-1302. <https://doi.org/10.1108/IJEM-01-2019-0037>
3. Markina I., Diachkov D. Entropy Model Management of Organization. *World Applied Sciences Journal 30 (Management, Economics, Technology & Tourism)* [Електронний журнал].: IDOSI Publications. Published: Mar 10, 2014. DOI:10.5829/idosi.wasj.2014.30.mett.66 URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/9a6b/33ae68ecc9387726b7813d470866d1f> 2939f.pdf
4. Markina I., Zivitere M., Riashchenko V. Teacher - pedagogical creativity and developer promoter. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 174 (2015) P. 4068-4073.
5. McIver, D., Fitzsimmons, S., Flanagan, D. (2016). A Knowledge-in-practice approach to choosing instructional methods. *Journal of Management Education* Vol 40 Issue 1.

12. Інформаційні ресурси

1. www.zakon.gov.ua – сайт Верховної Ради України, законодавча база.
2. www.mon.gov.ua/sms_ce – нормативно-методичні матеріали, перелік програм та підручників.
3. <http://kno.rada.gov.ua> – комітет з питань науки і освіти.
4. <http://www.debryansk.ru/> – інформаційно-методичний сайт. Все для управлінців і викладачів.